

Alkolås efter rattfylleri

Ny möjlighet att hjälpa patienter dricka mindre och köra nyktra!

LARS ENGLUND, chefsläkare, Trafikmedicinska rådet, Transportstyrelsen, Borlänge
lars.englund@transportstyrelsen.se

Det finns vetenskapligt stöd för att alkolås ger mindre risk för återfall i rattfylleri och dessutom minskar vårdkonsumtion och dagar av sjukskrivning [1-3], även efter alkolåstiden. Det är inte så ovanligt att just körkortet är så viktigt för en person att risken att förlora det kan bli det som ändrar ett riskbruk eller får alkoholisten att för första gången inse sina problem och söka hjälp för att bli »nykter alkoholist«.

Fler läkare behövs

Redan i dag finns en möjlighet att få körkort med alkolåsvillkor i en försöksverksamhet, men 2012 införs ett nytt permanent villkorssystem som blir både enklare och billigare för den enskilde.

Från att tidigare ha skötts av ackrediterade »anvisningsläkare« innebär de stora volymer man nu räknar med ska ansöka (3 000–5 000 per år) att alla specialistkompetenta läkare med »god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor« kan få frågan från patienter om att skriva de läkarintyg som behövs.

Noggranna instruktioner om de blanketter som krävs och om rutinerna för oss läkare kommer att finnas tillgängliga via Transportstyrelsens webbplats, <<http://www.transportstyrelsen.se>>.

Alkolås ännu bara efter rattfylleri

En förutsättning för att över huvud taget få körkort med villkor om alkolås är att man har gjort sig skyldig till trafiknykterhetsbrott (rattfylleri eller grovt rattfylleri) med alkohol. Den vars körkort återkallas på grund av diagnosen missbruk, beroende eller opålitlighet i nykterhetshänseende, men som inte har gjort sig skyldig till trafiknykterhetsbrott, kan alltså inte få alkolås.

Arbetet med att hitta former för att få »alkolås före rattfylleri« för sådana patienter som vi läkare diagnostiserar med beroende eller missbruk av alkohol pågår dock fortfarande. Om en sådan

lagstiftning kommer till stånd blir det troligen lättare för oss att göra »läkares anmälan enligt körkortslagen« som diagnoserna missbruk eller beroende kräver.

Lågriskgrupp och högriskgrupp

Villkorstiden som bestäms av Transportstyrelsen kommer att vara 1 eller 2 år. Den ska vara 2 år för en sk högriskgrupp om någon av följande situationer är uppfylld: grovt rattfylleri, upprepat rattfylleri under de senaste fem åren eller diagnosen alkoholberoende eller alkoholmissbruk.

För övriga personer ska villkorstiden vara 1 år (lågriskgrupp). Den som har en villkorstid på 1 år men får diagnosen alkoholmissbruk eller alkoholberoende under denna tid får villkorstiden förlängd till 2 år. För den som redan från början har eller får diagnosen alkoholmissbruk eller -beroende är det bra att påbörja provtagningen för att styrka nykterhet så snart som möjligt, eftersom det kommer att krävas en observationstid på mellan 6 och 24 månader för att återfå körkortet utan villkor om alkolås.

Provtagning

Kolhydratfattigt transferrin (CDT) och glutamyltransferas (GT) är obligatoriska alkoholmarkörer vid den provtagning som görs. Kallelse till provtagning bör ske med kort varsel, och proven ska analyseras vid ackrediterat laboratorium. Lägsta antal provtagningstillfällen anges i Transportstyrelsens föreskrifter.

Längre spärrtid utan alkolås

Den som väljer att inte ansöka om körkort med villkor om alkolås kommer att få en spärrtid på körkortet som motsvarar den tid som annars skulle ha meddelats som villkorstid. Det innebär tex att den som i dag får en spärrtid på några månader kommer att få en spärrtid på 1 år.

Nollvisionen

Transportstyrelsen hoppas att landets läkare ska se den nya lagstiftningen som en möjlighet att ge vårt bidrag till nollvisionens trafiksäkerhetsmål om inga dödade eller allvarligt skadade i trafi-

Foto: Ake Ericson/BL Bildbyrå

Alkolås kan ge skjuts till nykterhet.

ken. Möjligheten att med den nya alkolåsverksamheten hjälpa de många av våra patienter som dricker för mycket borde göra att vi kan se det som en möjlighet också ur ett folkhälsoperspektiv.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Bjerre B, Marques P, Selén J, Thorsson U. A Swedish alcohol ignition interlock programme for drink-drivers: effects on hospital care utilization and sick leave. *Addiction*. 2007;102(4):560-70.
2. Bjerre B. Primary and secondary prevention of drink driving by the use of alcohol device and program: Swedish experiences. *Accid Anal Prev*. 2005;37(6):1145-52.
3. Nordbakke S, Assum T, Sandberg Eriksen K, Grunnan T. Forsøk med alkolås i Sverige. Evaluering av försöksordning med betinget førerkortinndragning ved promillekjøring. Oslo: Transportøkonomisk institutt; 2007. TØI rapport 905/2007.

SAMMANFATTAT

Alkolås har positiva medicinska effekter utöver att förhindra rattfylleri.

Från 1 januari 2012 kan den som gjort sig skyldig till rattfylleri ansöka hos Transportstyrelsen om att få körkort med alkolåsvillkor i stället för att körkortet återkallas med en spärrtid.

Mellan 3 000 och 5 000 personer per år beräknas ansöka och behöva läkarintyg.

Alla specialistkompetenta läkare med »god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor« kan engageras.

Det ger oss läkare ett nytt instrument för att hjälpa de av våra patienter som dricker för mycket.